

2 YILDA 1

9. ULUSLARARASI
İSTANBUL BİENALİ GAZETESİ
16 EYLÜL - 30 EKİM 2005
TARİHLERİ ARASINDA HER CUMA
RADİKAL İLE BİRLİKTE
MAVİ JEANS'İN DESTEĞİ İLE

23 EYLÜL 2005, CUMA
SAYI: 02

İÇ KULVAR
Charles Esche
You just haven't earned it yet,
baby
>>> 8. SAYFADA

İÇERİDEN BAKIŞ
November Paynter
Yakından
>>> 7. SAYFADA

İNANÇ SICRAMALARI
Socrates Stratis
Gündelik Yaşamın İçinde
Olası Bir Sürtünme Virüsü
>>> 2. SAYFADA

KARNAVAL GÜLÜŞÜ
E. Osman Erden
Zeytin Ağacı
>>> 2. SAYFADA

İNCELEME Oda Projesi Kitabı
Cem İleri
Dilsel Alan
>>> 2. SAYFADA

SÖYLEŞİ
Alexandra MacGill
Daniel Bozhkov ve
Silke Otto-Knapp ile
Bienaldeki işleri üzerine
>>> 3. SAYFADA

16 Eylül -
30 Ekim
2005

9.
ULUSLARARASI
İSTANBUL
BİENALİ

Antrepo No: 5'teki açılış gecesinden, 16 Eylül 2005. (Fotoğraf: Muammer Yanmaz)

Zor Durumda Zarafet

CHARLES ESCHÉ

9. İstanbul Bienali'nin açılışına tarihinde görülmemiş sayıda yabancı gazeteci ve konuk katıldı. Bunca insanın Bienal için İstanbul'a gelmesi tabii ki küratörler ve sanatçılar için müthiş bir iltifat. Bu serginin ciddiye alınacağı, etraflıca tartışılacağı ve belki de ileride bir referans noktası olarak kullanılacağı anlamına geliyor. Şu ana kadar, daha yeni başlamış olsa da, yabancı basının tepkisi fevkalade olumlu. Aynı zamanda, ilk üç günde gelen ziyaretçi sayısı önceki bienallere oranla daha fazlaydı. Durum bütünüyle ele alındığında, hem sanatsal hem de etkinlik kültürü açısından başarılı olunduğu hissi belirginleşiyor.

Bir bienalin ilk günleri sonradan olabilecek açısından belirleyicidir. Bu tür

sergiler kendi momentumlarını yaratır, gelen ilk tepkilere göre daha fazla ilgi görürler. O zaman, bu bienalin her zamankinden daha çok İstanbullu tarafından görülmesi için bir şansımız var, ki işin başlangıcından beri umduğumuz buydu ve bunun için çalışıyoruz.

Küratörlerden biri olarak, açılışı dolduran kalabalığın sanat ve kültür dünyasının belirli bir kesimini temsil etmesini son derece önemli buluyorum. Örneğin, Venedik'te göreceğinizden çok daha az galerici ve koleksiyoner varken, özellikle Orta Doğu, Güney Doğu Avrupa ve daha uzaktan gelen küratör ve sanatçılar çok daha fazlaydı. Sanırım bu, serginin söyleminin ve seçtiğimiz sanatçıların, sanat yapıtına sahip olmaktan çok sanatı görüş alışverişine olanak sağlayan kamusal bir meta olarak gören insanlara hitap ettiğini gösteriyor. Eğer bu değerlendirme doğru ise, belki de sanatın ticari gereklilikleri karşısında düşündüğümüzden büyük bir direnç gösterilebilir

veya bunların, en azından sanatın değeri yerine içeriği konusundaki tartışmaların başlamasına kadar ertelenmeleri mümkün olabilir. Ve bir kere başladıklarında da bitirmek zor olmalı...

9. İstanbul Bienali'nin zorlu yanı şehirdeki insanlar ile güncel sanat arasında bir köprü kurmak. Bu kolay olmayacak, fakat sanatın sadece bir meta olmadığını fark etmek kayda değer bir başlangıç. Aynı şekilde, sanata dilsiz bir turizm gibi yaklaşımdan da mutlaka kaçınmak gerekiyor. Biz bunu önceki bienallerde kullanılan tarihi mekânlardan uzak durarak gerçekleştirmeye çalıştık. Ancak o zaman uzun bir incelemeyi kaldırmayacak türde ve kalitede işler üzerine tartışmalar başlayabilir ve sergiyi gezdiğinizde böyle işler görebileceğinizi düşünüyorum. Bienalin başlığının "İstanbul" olmasının nedenlerinden biri, kentteki insanların yaptıklarımız karşısında bir duruş almalarını sağlamak. Soyut bir başlık veya aşına olunmayan bir kavram her zaman

ziyaretçiyi bir yere kadar yabancılaştırır. Bu durumda önce küratöryal düşüncüyü kavrayıp sonra bunların işle nasıl bir ilişkisi olduğunu anlayıp, son olarak da sanat yapıtının kendisine bakmak gerekir. Konu "İstanbul" olunca herkesin anlatacağı bir hikâye, söyleyeceği bir gerçek olduğu için, hiç zaman kaybetmeden her sanat yapıtının sanatçısının şehri algılayışını nasıl yansıttığına bakmak mümkün. Eğer sanat dünyayı değiştirebilirse, ancak bu şekilde yapabilir; kişisel düzeyde fikirleri ve öngörülerini değiştirecek. Bunu yapabilmek aynı zamanda sanat yapıtı izlemeyi turistik bir eylem olarak algılamaktan vazgeçip insanlara günlük hayatlarını etkileyecek gerçek durumlarda temas etmeyi gerektirir. Çünkü sonuçta bir projeyi başarılı kılan sanat yapıtı ve seyircisi arasındaki mahrem diyalogun niteliğidir; binlerce insan değil, galerinin kamusal mekânındaki birebir durum. Ben bu bienalin yer yer bunu başaracağını umuyorum. ● (Çeviren: Balca Ergener)

Bienalin ilk haftası tanıtımlar, partiler, sokak etkinlikleri ve panellerle dopdolu geçti. Bulgar sanatçı Daniel Bozhkov 16 Eylül günü Eau d'Ernest adlı parfümünü Büyük Londra Otel'i'nde basınla tanıştı. Bienal projesiyle ilgili toplanan İngiliz sanatçı Phil Collins'in açılışın ertesi günü Balans'ta verdiği karaoke partisi haftanın en eğlenceli etkinliklerinden biriydi. Karl-Heinz Klop'un "Basamağa Dikkat" projesi kapsamında Galata'nın çeşitli noktalarında gerçekleştirdiği beden perküsyonu, break dans gösterileri ve konserler bienali sokaklara taşıdı. Bu arada Antrepo No: 5'te bulunan standında birçok etkinliği gerçekleştiren Roll, düzenlediği Duman konseriyle gençleri Misafirperverlik Alanı'na çekti. Roll'ün etkinlikleri sürecek. (Fotoğraflar: Muammer Yanmaz)

Dan Perjovschi
>>> 4. SAYFADA

Cerith Wyn Evans
>>> 2. SAYFADA

Pavel Büchler
>>> 2. SAYFADA

Otto Berchem
>>> 7. SAYFADA

Daniel Bozhkov'dan 4 Soruda "Eau d'Ernest"

Eau d'Ernest, zihinlerde Ernest Hemingway'in hayalini canlandıran, Amerika'nın etrafa kötü kokular yaymadığı dönemi simgeleyen bir insanın hayalini canlandıran bir parfüm.

ALEXANDRA MACGILP

Bize Bienal için hazırladığınız işten bahsedebilir misiniz?

İnsanların zihninde Ernest Hemingway'in hayalini canlandıracak bir parfüm hazırladım. Amerika Birleşik Devletleri, bir yandan kendinden güçlü konumda bulunan ülkelerden çekinen, ama diğer yandan da onlarla boy ölçüşmeye çalışan bir ülkeyken, I. Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar uzanan süreçte gitgide zenginleşerek dünya üzerindeki en büyük güç haline geldi. Hemingway'in, bu sürecin bir sonucu olarak ortaya çıkan Amerikan bireyciliği ve erkeksi cesaret mitini, hem yazılan, hem de toplum içindeki davranışlarıyla temsil ettiği şüphe götürmez. Kelimenin tam anlamıyla maçoymuş Hemingway; hem tipik bir Amerikalıydı, hem de bir bilge. Halkın gözünde "Amerikalı" ve "bilge" kelimelerinin birbiriyle çelişmeksizin yan yana yer alabildiği bir dönemde yaşadım. Hazırladığım parfümün adı, *Eau d'Ernest*. Bir yandan safarinin sahip olduğu o güçlü gizem, bir yandan da boğa güreşlerinin yarattığı

coşkuyla, tüm duyanları esir alıyor; zarafetle birleşen erkeksiliğe eklenen, kınlgan ve hüznünlü notalardan oluşan bir parfüm bu...

Nasıl geliştirdi bu proje?

2003'te Beyoğlu'nda, eski ama çok hoş bir otelde, Büyük Londra Oteli'nde konakladım. Ernest Hemingway de 1922 yılı sonbaharında Kanada'da yayımlanan Toronto Daily Star adlı bir gazetenin muhabiri olarak, Yunanlılarla Türkler arasındaki savaşı izlemek üzere buraya gönderildiğinde, aynı otelde kalmış. İstanbul'dan geçtiği ilk haberde şöyle diyor: "Konstantinopol gürültülü, sıcak, tepeler üzerine kurulmuş, pis ve güzel bir şehir. Her yan üniformalarla ve kulaktan kulağa yayılan söylentilerle dolu." Büyük Londra Oteli sonradan özenle restore edilmiş fakat çok büyük değişiklikler yapılmamış. İnsanların, otelin barında otururken, Hemingway'in "o fazlasıyla hissedilebileceğini düşünmek istiyorum. Temmuz'da Florida Key West'te düzenlenen "25. Geleneksel Hemingway Benzerleri Yarışması"nda görev aldım. Parfümü Hemingway hayranlarına ve benzerleri-

ne denettim, birçoğunun epeyce hoşuna gitti. Kokuyu çok çekici ve erkeksi buldular fakat Hemingway'in muhtemelen hiçbir zaman parfüm kullanmamış olduğunu eklemekten de duramadılar.

Eau d'Ernest'in bileşenleri neler?

Projenin temel ögesi, Ulrich Lang

Parfümleri'nden Ulrich Lang ve parfüm üreticisi Virginia Bonofiglio ile birlikte geliştirdiğimiz bir koku. Koku sahibinin olduğu simgesel erkeksiliği, yanmış odunların koku, insan bunalan notaları ve şehvet duygularını uyandıran kokular yaratıyor. Narenciye'nin canlandırıcı etkisiyle aro-

matik bitkilerin bileşimi, üst notada gençlere özgü bir enerjinin ortaya çıkmasını sağlıyor. Parfüm üreticilerinin "juice" adını verdikleri parfüm yağı New York'ta hazırlandı ve Temmuz ayında İstanbul'a gönderildi. Bir Türk firması olan Pinkar Kimya Sanayi ve Ticaret Şirketi parfüm yağına

alkol katıp onu, 100 ml'lik şişelere konmaya hazır *eau de toilette* haline getirdi. Usta bir etiket üreticisi olan İsmail İnce ile tanıştım. Kendisi bana, Fransız parfümlerinin etiketlerinden oluşan muhteşem koleksiyonunu gösterdi. Bundan elli yıl önce Sultanahmet'teki bir grafik atölyesinde bu etiketler üzerinde çalışmaları yapmış. İsmail, *Eau d'Ernest*'in etiketi üzerinde benimle çalışmayı kabul etti. Eski bir alüminyum kâbartma tekniği ile beş renkli baskı tekniğini kullandık.

İstanbul'da ne tür deneyimler edindiniz?

Batıda çoktan unutulmuş olan teknikleri ve "günlük hayatın üstesinden gelme" yollarını İstanbul'da yakaladım. Küçük basımevleri, atölyeler, sokak satıcılarıyla yapılan değiş tokuşlar... Alışverişler sırasında süregelen pazarlıklar, sosyal değişimler için güçlü platformlar sağlıyor. Bunun dikkate değer bir şey olduğunu düşünmenin, sadece, modern öncesi dönemdeki sosyal ve ekonomik ilişkilere yönelik romantik bir yaklaşım olduğunu sanmıyorum. Günümüz İstanbul'unun kentsel dokusuyla birlikte var olan alışveriş bi-

çimlerdeki farklılıkta, geleceğin alternatif ekonomileri ve sosyal alanları yakalanabilir. Koku, "gizemli gerçeklik" olarak bilinir. Çünkü hem görünmezdir, hem de beynimizde, koku hafızamızın saklı olduğu bölge en derin duygularla ilişkilendirilmektedir. *Eau d'Ernest*, zihinlerde Ernest Hemingway'in hayalini canlandıran bir parfüm; Amerika'nın etrafa kötü kokular yaymadığı dönemi simgeleyen bir insanın hayalini canlandıran bir parfüm. ●

[Çeviren: Şirin Baykan]

Eau d'Ernest tanıtım kampanyasından.

İstanbul: Daha tanıdık ve daha yabancı...

9B Konuk Sanatçı Programı kapsamında İstanbul'da geçirdiği altı hafta sonrasında bir dizi resim üreten Silke Otto-Knapp ile söyleşi...

ALEXANDRA MACGILP

İstanbul Bienali için hazırladığınız projeyi ve bu projenin nasıl geliştiğini anlatabilir misiniz?

İstanbul Bienali'nde sergilenen resim serim, manzara/bahçe resimleri ve ön plana ortalanarak yerleştirilmiş tek kadın figürlerinin "portre"lerinden oluşuyor. Resimlerde kullanılan renkler, lame ve dore ile sınırlı. Kullanılan boya türü ise suluboya ve guaş. İstanbul'a altı haftalık bir süre için davet edildim ve bu resimler üzerinde çalışmaya da burada başladım. Ancak çoğunluğunu Londra'ya döndükten sonra tamamladım.

Resimlerinizdeki kadınlar kim?

Resimlerim geleneksel anlamıyla algıladığımız biçimdeki portreler değil. Bunları daha çok, belirli bir poz bağlamında stilize edilmiş kadın figürleri olarak tanımlamak mümkün. Her biri hem kostümüyle, hem de jestiyle, "izlenilmek üzere tasarlanmış" birer imge. Yüzleri boş, ifadesiz bıraktım. Ben her zaman, kompozis-

yonuma temel alabileceğim bir fotoğrafla başlıyorum. Bu fotoğrafla çeşitli vesilelerle çekilmiş olabilir; örneğin, bir bale gösterisi, bir moda çekimi, bir albüm kapağı, bir film karesi, vb. Resim serileri ve sergiler için fikir üretilebilmek adına onları yeniden düzenler, aralarında bir takım bağlantılar kurarım. Resimlerim birbirini izleyen bir seri şeklinde ortaya çıkar ve genelde üzerinde çalışmakta olduğum resim, bir önceki resme tepki olarak doğar.

İstanbul'a gelmeden önce şehre dair düşünceleriniz nelerdi?

İstanbul'a gelmeden önce Batı Avrupa ve Kuzey Amerika dışındaki coğrafyada yer alan bir ülkeyi görmüşlüğüm yoktu. Buraya vardığımda ne bekleyeceğimi bilmiyordum ve oldukça sıkıntılıydım bu konuda. Öyle ya da böyle, her şey şaşırttı beni. İstanbul beklediğimden hem daha tanıdık geldi, hem de daha yabancı.

Bahçeler sizin işlerinizde tekrarlanan bir konu. Neden bahçe resimleri çiziyorsunuz?

Resim yapma sürecinin içinde yer alan karar verme süreci, önceden adım adım tasarlanmış bir süreçtir. Resimlerim için başlangıç noktası konumunda bulunan malzemeler, hep bu tür bir hile duygusuna işaret eder. Çalışma, şehrin geceye yansıyan görüntüsünden beslenerek ortaya çıkar; astropikal fauna sayesinde başına buyruk bir gelişim göstererek, gün ışığının yapaylığı altında başka bir görüntüye dönüşür. Bu da, resimlerim için "kendiliğinden oluşan bir sahne" kullanma fikrinin bir adım ilerisinde bulunan, botanik

bahçelere ve seralara yöneltti ilgimi. İstanbul'da bulduğum dönemde üzerinde çalıştığım manzara resimleri, özgül perspektifler yaratan ve manzara resimleri tarihyle yakın bir ilişkisi olan, dekoratif öğelerin kendilerine daha fazla yer bulabildiği bir bahçeye doğru ilginin yönünü değiştirdi.

İlginçtir, İstanbul denilince bahçeler gelmez insanın aklına...

Sanırım ben nereye gidersem gideyim bahçelerin peşine düşüyorum. Bu aralar daha çok özel düzenlenmiş bahçeler ilgimi çekiyor. Dolayısıyla ziyaretimin hemen başlarında Topkapı ve Dolmabahçe Saraylarının bahçelerini gezdim. Topkapı Sarayı'nda, avlu içi mekânlarn düzenine katkısı belirgin olan, yaşlı ve büyüleyici ağaçlar var. Sonbaharda, alabileceğine çiçek açmış halde gördüğüm lale bahçelerine de bayıldım. Parmaklık, kapı gibi mimari öğelerin, bahçe düzenlemesiyle, ağıcağındır mayla bir arada kullanılması, tamkılık ettiğim ilgi çekici bir şeydi.

Bahçeler sizin için "dişil" alanlar mı?

Bahçeleri pek "dişil" alanlar olarak görmüyorum. Bahçelere olan ilginin kavramsal ve tarihsel düzlemde olsa da, üzerine en çok düşündüğüm soyut resim alanları bana göre.

Sonrasında resme dönüştürdüğünüz fotoğraflar çekiyorsunuz. Hiç fotoğrafları olduğu gibi bırakmak geçti mi içinizden?

Sürekli olarak kitaplardan, dergilerden yeni fotoğraflar bulmaya çalışıyorum. Kendi çektiğimle birlikte onların da fotokopisini alıyorum ve hepsini biriktiriyorum. Her

daim dönüp dönüp baktığım bir arşiv oluşturdum bunlarla. Stüdyoymun bir duvarına, büyük gruplar halinde fotokopileri yapıpıştırıp çeşitli düzenlemeler yapıyorum, var olan kombinasyonlarla oynuyorum. Aslında bu bir anlamda kafamın içinde düşsel sergiler hazırlamak gibi bir şey. Açıkçası fotokopisini aldığım malzemenin çok azı süreç sonunda

bir resme dönüşüyor ama onlarla çeşitli kombinasyonlar oluşturmaya çalışırken geçirdiğim sürecin, kullanabileceğim malzemeyi seçmemde katkısı büyük oluyor. Resimlerim birbirini izleyen bir seri şeklinde ortaya çıkıyor; üzerinde çalışmakta olduğum resmin varlığı, tamamıyla ondan bir öncekinin var olmasıyla mümkün.

Paletinizin üzerinde yer alan açık lame ve açık dore renkleri, İstanbul'a bir tepki olarak mı ortaya çıktı?

Hayır, bu renkleri önceden de kullanıyordum. Ancak son aylarda bunları kullanım tarzımın, ki genelde tek renk işler yapıyorum, daha uç bir şekle dönüştüğü bir gerçek. Bir imge metalik boyaıyla resmedildiğinde, gözlemlenen değişim oldukça ilginç.

Birden o imgenin, gerçeklik yanılsamasından sınıpın, soyut topraklarda kök saldığına tanık oluyorsunuz. İşte bu, keşfedilen soyut topraklara ulaştığım an, üzerinde çalıştığım imgeyi ve bana eşlik eden malzemeyi son derece özgür bir şekilde kullanabileceğimi hissediyorum ve kendimi bu deneyimin kollarına bırakarak beni nerelere götüreceğini izliyorum.

Bir sanatçının toplum içindeki yerini nasıl tanımlarsınız?

Bence sanat, var olan durumlara ilişkin farklı bakış açıları sunabilme potansiyeline sahip. Bu da beraberinde, yine var olan durumlara ilişkin zihinlerde farklı soruların oluşmasını tetikliyor. ●

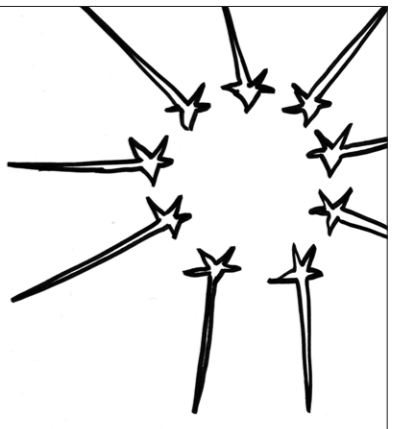
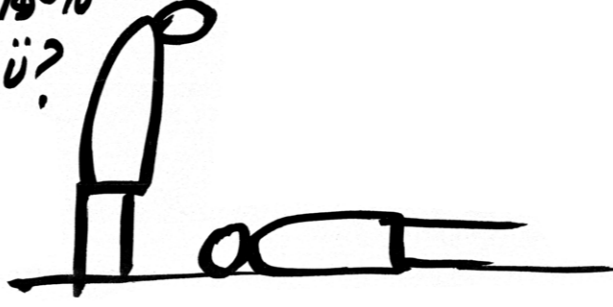
[Çeviren: Ashi Takanay]

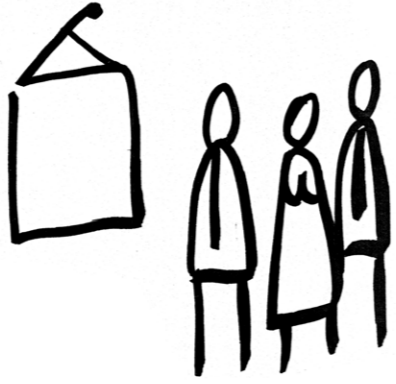
Silke Otto-Knapp, *Saray Bahçesi (Gümüş)*, tuval üzerine suluboya ve guaş boya, 2005

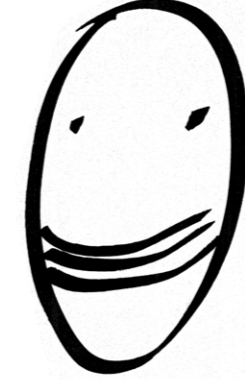
PARALEL
ETKİNLİKLER
GÖRÜN
MÜ?

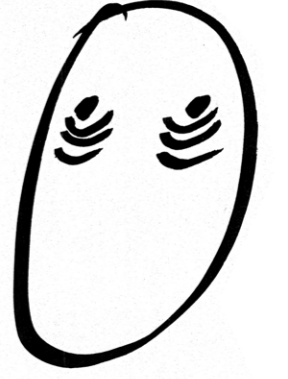
GÜNDÜZ

GECE

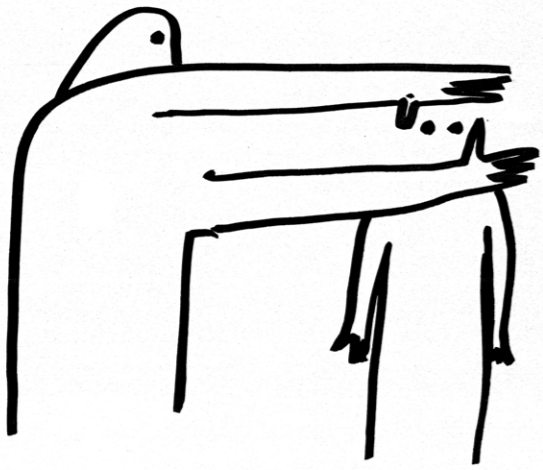
GECE

GÜNDÜZ

ÖZGÜRLÜK
SANAT

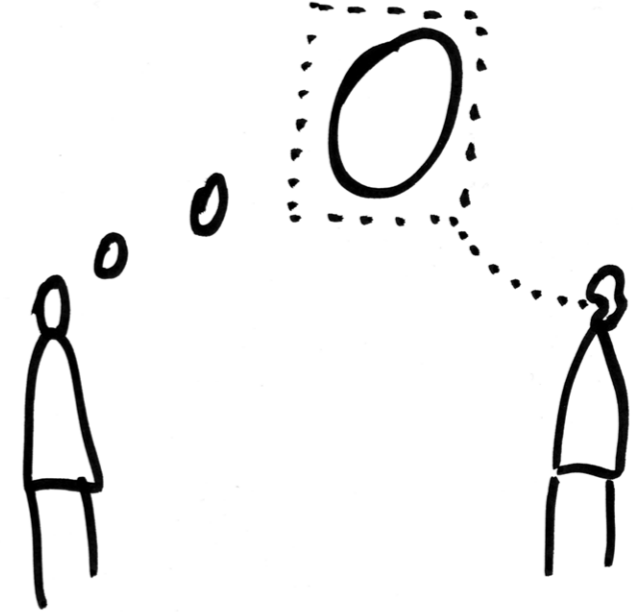
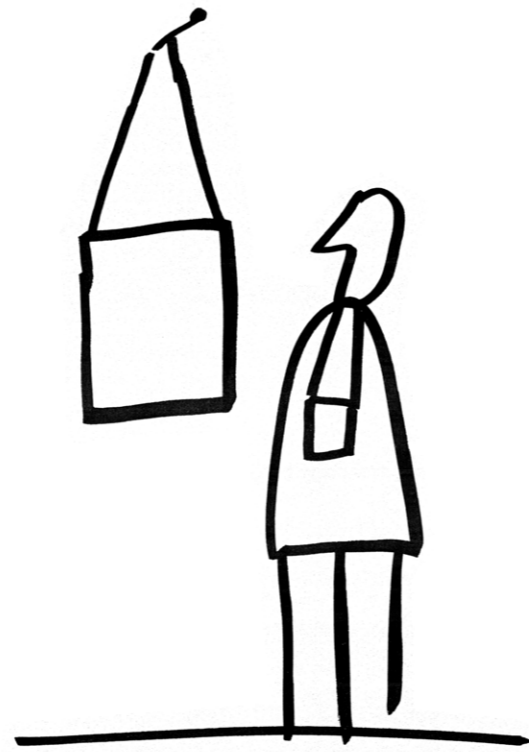
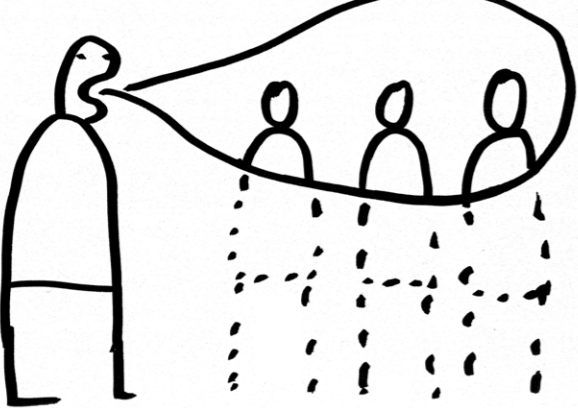
EĞLENCE
HALK

SANATI

KURATOR
KURATOR

ARTİST
SANATÇI

DUYDUN MU?
AY DÜŞMÜS VE
KIRILMIŞ...

BIENALİN VE MÜZENİN AĞLIŞI

SOL

SAĞ

Bienalde Göç Tartışması

RANA ÖZTÜRK

Bienalin açılış etkinlikleri programı kapsamındaki konuşmalardan ilki, Almanya'da kurulmuş olan Migration Project'in 17 Eylül, Cumartesi günü saat 15.30'da gerçekleştirdiği "Göç Toplumunun Geleceği" konulu paneli. Göç hareketlerinin neden olduğu toplumsal değişimleri ortaya çıkarmak üzere Federal Kültür Derneği tarafından, 2002 yılında kurulan Migration Project, uzun yıllara yayılan çok aşamalı bir süreci kapsıyor ve film gösterimi, seminer, performans, sempozyum, atölye çalışmalarını gibi çeşitli etkinliklerle göçün nedenleri ve etkilerini görünür kılmayı amaçlıyor. Marion von Osten, Aytaç Eryılmaz, Regina Römhild, Levent Soysal ve Esra Ersen'in katıldığı panelde konuşmacılar göç meselesini kendi ilgi alanlarından yola çıkarak çeşitli açılardan ele aldılar. Marion von Osten'in projenin genel yapısı ve ilgi alanları ile disiplinler üstü sanatsal projeler ve sergi projelerinden söz ettiği panelde Aytaç Eryılmaz,

direktörü olduğu Almanya Göç Belgeleme Merkezi ve Müzesi DOMIT'i tantarak kurumun çeşitli ülkelerden Almanya'ya gelen işçi göçmenlere dair belgeleri bir araya getirerek göçü toplumun geneline ait kültürel belleğin bir parçası olarak ortaya koyma çabasından söz etti. Regina Römhild ise göçü tek bir ülkenin meselesi olarak görmek yerine meseleyle dışarıdan bakmanın gerektiğine, göç alan ülkelerin çevresindeki göçü ülkelerinin konumuna ve sınırlarını kültürel dikkat çekti. Esra Ersen'in 2001 yılında Kunst Museum Bonn'da sergilenen video çalışmasından yola çıkarak sanatsal bir perspektiften meseleye baktığı konuşmasının ardından, Levent Soysal bu video çalışması ve diğer konuşmalar üzerinden tartışma açarak şehrin ve popüler kültürün öne çıktığı uluslararası bir kültürün altını çizdi. Son olarak panelde, Migration Project'in 30 Eylül 2005'te açılacak olan ve iki buçuk yıllık çalışmalarının sonuçlarının ortaya konacağı sergisi kısaca tanıtıldı. 1955'ten bu yana Almanya ve Avrupa'daki göç dinamik-

lerine ilişkin fotoğraf, belge, deneysel film ve sanat yapıtı gibi çeşitli malzemelerden oluşan sergi, göçü Avrupa'daki toplumsal değişimin itici gücü olarak ele alıyor. İstanbul, Avrupa'ya girişte geçiş ülkelerinden birisi olan Türkiye'nin en çok yabancı çeken şehir olmasının yanı sıra göçün yarattığı toplumsal değişimden en fazla etkilenen şehir. Bu bakımdan "Göç Toplumunun Geleceği" konulu paneldeki tartışmalar, bienalin temasıyla da bağ kurarak yapıtların okumasında dikkate alınabilecek kimi fikirler öne sürüyor. ●

Afganistan'da Sanat

ALEXANDRA MACGILP

9. Uluslararası İstanbul Bienali kapsamında gerçekleştirilen 9B Konuşmaların Afgan sanatçılara ev sahipliği yaptı. 18 Eylül Pazar günü saat 15.30'da, "Afganistan'da Sanat" başlığı ile gerçekleştirilen panelde, Afganistan'da ve diasporada yaşayan Afgan sanatçıların güncel sanat pratikleri ele alındı. Kabil ve Herat bölgelerinden gelen sanatçılar, kendi sanat üretimlerinden söz ederek, bölgedeki farklı sanat yaklaşımlarını çeşitli örnekler ile dile getirdiler. New York Afghan Communicator Genel Yönetmeni Rameen Moshref Javid, Afgan sanatının ve sanatçıların, 1979'da Rus saldırısı, 1992'de iç savaş, 1996'da Taliban ile oldukça ağır hasar aldığı belirterek, Afgan sanatının uluslararası desteğe ihtiyacı olduğunu ve ancak bu destekle birlikte sanatın kendini yeniden inşa edebileceği üzerinde durdu.

Minyatür, kaligrafi ve resim dersleri veren Herat Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Başkanı Tawfiq Rahmani, gelecekte tasarımlar, heykel, müzik ve tiyatro eğitimini vermek

istediğine değinerek, Afgan sanatçıların savaş ve göçten 25 yıl sonra, yeniden üretmeye başladığını, dolaşısıyla üretim ve gelişim sürecinde uluslararası desteğe ihtiyaç duyduklarını söyledi. Kabil Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü'nden Rahraw Omarzad ise Taliban sonrasında yurtdışında yaşayan kimi yerli ve yabancı sanatçıların Afganistan'ın olumlu atmosferinde işler üretmek istediğini belirtti. New York'ta yaşayan Afgan küratör Leeza Ahmady ise, Afgan diaspora sanatçılarından söz ederek Afgan güncel sanatının diğer Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerini, uluslararası sanat bağlamındaki yerine ve yansımalarına değindi. "Afganistan'da Sanat" başlıklı konuşma, göç, savaş ve kültürel miras konularının irdelenmesi ve sanatın şiddetin gölgesinde bir bölgede varlık göstermesi tartışması açısından oldukça ilgi çekiyordu. ●

[Çeviren: Evren Bann Egnik]

Konuşmacılar:

Rahraw Omarzad

Kabil Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi,

Afganistan

Leeza Ahmady

Küratör, New York

Tawfiq Rahmani

Herat Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü

Başkanı, sanatçı, Afganistan

Ghafaar Ghafouri

Sanatçı, Herat Bölgesi, Afganistan

Moderatör:

Rameen Moshref Javid

Afghan Communicator Genel Yönetmeni,

New York

Teşekkürler...

İSTANBUL KÜLTÜR SANAT VAKFI

Bienaller, doğaları ve yapıları gereği güncel sanat ortamı üzerindeki tartışmasız etkileri ve yönlendiriciliklerinin yanı sıra gerçekleştirildikleri coğrafyanın da dünya çapında önemli bir temsilci olarak büyük öneme sahip. Bu yıl dokuzuncu kez düzenlenen İstanbul Bienali, birçok emsalinden daha genç olmakla birlikte, şimdiden başta Avrupa olmak üzere dünya sanat platformunun en önemli etkinliklerinden biri olarak yerini alıyor. Yurtdışından gelen 2000'di aşkın basın mensubu ve sanat profesyonelinin ağırlayarak ve İstanbul'u ve dolayısıyla da Türkiye'yi içerikli ve nitelikli bir sanat etkinliğiyle dünya gündemine başlarıyla yerleştiriyor. Kuşkusuz, ülkemizde düzenlenen farklı boyutlardaki sanat etkinlikleri burası için bir zenginlik ve dinamizm sağlamakta. Ancak, tüm dikkatleri düzenlendikleri kentlere çeken bienaller bu noktada ayrı bir önem kazanıyor. Şunu kabul etmek gerekir ki, bu çapta bir etkinlik herhangi bir kurumun maddi ve manevi çabalarını aşan yükler ve sorumlulukları da beraberinde getiriyor. İşte bu noktada, dünya sanat ortamına uluslararası bir etkinlik katkıda bulunurken, İstanbul'u da tarihsel zenginliği ve kültürel değerleri gibi geçmişe dair özelliklerinin dışında bugüne dair modern, güncel ve yaşayan bir kent olarak aynı ortama eklemek birçok kurum ve kuruluşun desteğini kaçırmaz kıyor. Bu nedenle, her "iki yıldı bir" İstanbul'a sızarak kenti dünya haritası üzerinde güncelleyerek konumlandıran İstanbul Bienali'ni destekleyen tüm ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

TC Başbakanlık Tanıtma Foru Kurulu
TC Dışişleri Bakanlığı
TC Kültür ve Turizm Bakanlığı
TC İstanbul Valiliği
İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Beyoğlu Belediyesi

Eş Sponsorlar

Abdi İbrahim İlaç San. ve Tic. A.Ş.
Aygaz A.Ş.
Opet Petrolçülük A.Ş.

Ses ve Görüntü Sistemleri Sponsoru
Sony Eurasia

Uluslararası Destekçiler American Center Foundation • Mondriaan Foundation • The US Department of State, Washington • The US Consulate General in İstanbul, Turkey • The European Commission • Açık Toplum Enstitüsü • The British Council • Istituto Italiano di Cultura, İstanbul • Korea Foundation • FRAME Finnish Fund for Art Exchange • Moderna Museet • The Christensen Fund • Institut für Auslandsbeziehungen e.V. • German Department for Foreign Affairs • Consulate General of Israel, İstanbul • Israeli Ministry of Foreign Affairs, Division For Cultural & Scientific Relations, Ministry of Education, Culture & Sports, Culture & Arts Administration, Museum & Visual Arts Department • The Austrian Federal Chancellery • Avusturya Kültür Ofisi, İstanbul • The Ford Foundation • The Arts Council Norway • Office for Contemporary Art Norway • Basque Government, Department of Culture • Arts Council England • Ministry of Culture of Slovenia • City of Ljubljana • The Korean Culture and Arts Foundation • Ministry of Culture of Croatia • Institute for Contemporary Art, Zagreb • La Coleccion Jumex • Zacheta National Gallery of Art • Studio Dabbeni, Lugano • PRO HELVETIA Arts Council of Switzerland • Wales Art International • Consejo Nacional para la Cultura y las Artes Mexico • Senatsverwaltung für Wissenschaft, Forschung und Kultur - Berlin • Ministry of Culture, Palestinian National Authority • RIWAQ, Center of Architectural Conservation • The Danish Arts Agency • The Visual Art Centre • Stiftelsen Framtidens Kultur • Institutul Cultural Român • Montana Group • IASPIS International Artists Studio Programme in Sweden • Revista 22 • Steim Foundation, Amsterdam • Projectiondesign, Norveç

Özel Proje Destekçileri Akbank Kültür Sanat Merkezi • Alkim Kağıt San. ve Tic. A.Ş. • Borusan Holding A.Ş. • Canan Pak • CO Production Ltd. • DDF-Dream Design Factory Tanıtım Tasarım Org. Dan. Şti • Elgiz Çağdaş Sanat Müzesi • EXSA Export A.Ş. • Finans Sigorta A.Ş. • Mavi Jeans • Mudo • Philips • Platform Garanti Güncel Sanat Merkezi • Sema-Barbaros Çağa • Tekfen Holding A.Ş. • TIM Grup Proje Yönetim Ltd. Şti. • Türk Henkel Kimya San. ve Tic. A.Ş. • Türkiye Jokey Kulübü

Bienal Destekçileri ABB Elektrik San. A.Ş. • Adeka İlaç San. A.Ş. • Armada Hotel • AstraZeneca İlaç San. ve Tic. Ltd. Şti. • Asya Nakliyat ve Tic. Ltd. Şti. • Bell Şirketler Topluluğu • Bilim İlaç San. ve Tic. A.Ş. • Coca Cola • Corendon • Ejuşboğulu Eğitim Kurumları • IBM Türk • İstanbul Sanayi Odası • İstanbul Ticaret Odası • İznik Eğitim ve Öğretim Vakfı • Jotun Boya San. ve Tic. A.Ş. • Karel Elektronik San. ve Tic. A.Ş. • Kıraç Otomotiv San. ve Tic. Yatırımları A.Ş. • Koç Allianz Sigorta A.Ş. • Koray Yapı Endüstri ve Ticaret A.Ş. • Kurukahveci Mehmet Efendi Mahdumları Ltd. Şti. • Lykia World • Mehmet Devres • Mepar Nakliyat ve Tic. A.Ş. • Mercedes-Benz Türk A.Ş. • MNG Bank • Nefan Tic. ve San. Ltd. Şti. • Nobel İlaç San. ve Tic. A.Ş. • Novartis Ürünleri • Organik Group of Companies • Pfizer İlaçları Ltd. Şti. • Profilo Holding A.Ş. • Rexam Paketleme San. ve Tic. A.Ş. • Sait Halim Paşa Yalısı • Schering Plough Tıbbi Ürünler Tic. A.Ş. • Selçuk Ecza Deposu Tic. ve San. A.Ş. • Sevinç Kuşay • Shell Türkiye • Shop&Miles&Club • Siemens Sanat • Soyak • Toys "R" Us • Vakko Tekstil Hazır Giyim Sanayi İşletmeleri A.Ş. • Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

Otur ve ye Sit down feed Runé, xwarinê bixwe.	Tokum I ate Ez têr im, min xwarin xwariye.	Karın tokluğuna iş Food for work Karê bi nanûzik	Dinden konuş yemeği kap Talk religion, get food Dindar biaxive (tev bigere) xwarinê bistine
Bedava yemeği al ve uzaklaş Good for a handout Xwarina belaş. (pişti xwarin hate sitendin dive mirov ji)	Çalışırsan iyi yemek var Good food available, but you have to work for it Karê bi ziktêrbûnê	Ev hanımından iş karşılığı yemek Housewife feeds for chores Jinika malê ji berdêla kar xwarinê dide.	Kirli su Bad water Ava qirêj
Temiz su Good water Ava paqij	Zehirli su Dangerous drinking water Ava vexwarinê ya xeternak	Yeşilaycı mahalle Town doesn't allow alcohol Li vi bajarokî (li derdorê) araş qedexe ye	Burada alkol serbest Town allows alcohol Li vi bajarokî (li derdorê) araş ne qedexe ye
Konaklama alanı Camp here Ji bo mayinê birêk	Güvenli konaklama alanı Safe camp Devera ewle	Uyumak için uygun yer Loft OK to sleep Ji bo razanê dereke birêk	Ahrda uyuyabilirsin Can sleep in the barn Tu dikari li axur (kaxar hwd.) rakeve

Otto Berchem'in Geçici Geçen Kişi'sinden « 2 » "Geçici Geçen Kişi" isimli proje, Hobo'ların artık kullanılmayan resmî alfabetini İstanbul'da tekrar hayata döndürüyor. Hobo, 19. yüzyılın sonuyla 20. yüzyılın ortası arasındaki dönemde ABD'deki yurtsuz göçmen işçilere verilen bir isim olarak kullanılmış. Kargo trenlerine kaçak binerek ülkeyi gezen, nerede ne iş olursa yapan Hobo'lar, diğer yoldaşlarına iş bulmak ya da beladan sakınmak için bu işaretlerle yön gösterirdi. Genellikle tebeşir veya kömürle kaldırımlara, binalara, tren vagonlarına ve yol levhalarına çizilerek uygulanmış ve bu yolla yaygınlaşmış Hobo Kültürü, ABD'de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra büyük oranda kaybolmuş. Günümüzde ise bu işaretler yerini, cep telefonları ve e-posta'ya bırakmış durumda." OTTO BERCHEM

İçeriden Bakış

NOVEMBER PAYNTER

Yakından

2 YILDA 1

2 YILDA 1 Genel Yayın Yönetmeni **Vasf Kortun** Yayın Koordinatörü **Aykut Şengözer**
Yayın Koordinatörü Yardımcısı **Evren Barın Egrik** Yayın Kurulu **Charles Esche, November Paynter, Esra Sarıgedik Öktem**
Haber Merkezi **Alexandra McGill, Rana Öztürk, Almla Akdağ Salah, Hazel Tulgar** Tasarım **Esen Karol**
İletişim: İstanbul Kültür Sanat Vakfı İstiklal Caddesi 146 Beyoğlu 34435 İstanbul T: 0212 334 07 38 – 334 07 48 F: 0212 334 07 05
E: 2yilda1@iksv.org • www.iksv.org *Bu ekte yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı sahiplerine aittir.*

JEANS
mavi

Bu yayına verdiği destek için
Mavi Jeans'e teşekkür ederiz.

Radikal

Radikal Gazetesinin işbirliğiyle
yayımlanmıştır.

tarihte bu hafta / ahmet ögüt

TRT

27 Eylül 1974

TRT'de kadın spikerlerin
haber okumaları yasaklandı.

Kentsel Değişim ve Festivalizm

Küreselleşen İstanbul'da Bienal

E. OSMAN ERDEN

Sibel Yardımcı'nın "Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul'da Bienal" adlı kitabında İstanbul Bienal'i'ne sosyolojik açıdan eleştirel bir yaklaşım sergileniyor. Yazar, kitabında üç ana soruya yanıt arıyor: İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın kurulduğu 1973 yılından günümüze geçen süre içinde nasıl değişip geliştiği; bu gelişim sürecinin İstanbul'un içinden

geçtiği dönüşüm ve kırılmalarla nasıl ilişkilendiği; festivallerin kent için ne anlam ifade ettiği, kente ne kadar yayıldığı, onu ne derece dönüştürdüğü...

Yardımcı, yalnızca İstanbul'da düzenlenen bienal ve festivallere eleştirel bir yaklaşım sergilemekle kalmıyor, bu etkinlikleri düzenleyen İKSV'nin kültürel hayattaki konumunu ve işlevini de irdeliyor. Kültürü mümkün olan en geniş toplum kesimine ulaştırmak gibi iddia-

lı bir amacı olan kurumun aslında toplumdaki belli bir kesime seslendiği kitapta, işlenen en önemli eleştirilerden biri olarak karşımıza çıkıyor. Bununla birlikte, varlığını sponsorluk sistemine temellendiren bir oluşumun doğal olarak sistemin bir aracı durumuna girmesi diğer bir eleştiri noktası. Yazara göre İKSV, topluma yönelik özgün bir dönüştürme gayesi güden bir yapı olmaktan çok, sponsorluk yöntemi nedeniyle sistemin gidi-

şatına destek olan bir kurum niteliğini taşıyor.

Kitapta, şimdiye kadar gerçekleştirilen İstanbul Bienallerine yöneltilen temel eleştiriler bienallerin kent ve toplum ile olan ilişkisi üzerine kurulmuş. Önceki bienallerin temalarından yola çıkan Yardımcı, oryantalist bir yaklaşımın varlığından söz edilebileceğini iddia ediyor. İstanbul'a yakıştırılan "doğu ile batı arasında bir köprü" metaforunun sakıncalarına değinen yazar, bienalin İstanbul'un dünyaya tanıtılmasına yönelik bir araç olarak ele alınmış olmasına da karşı çıkıyor. Yardımcı, kent yaşamından uzak tarihsel mekânların sıklıkla kullanılmış olmasına, İstanbul'un turistik bir pazarlama metası olarak değerlendirilmesine, kentin gündelik yaşamından çok tarihsel geçmişi yapılan güçlü vurgulara karşı eleştirel bir yaklaşım sergiliyor.

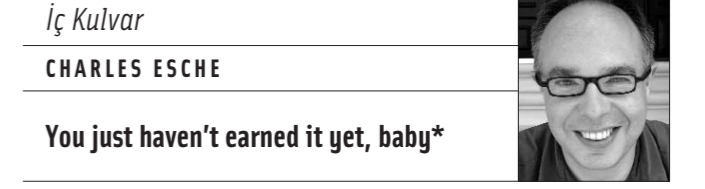
9. İstanbul Bienal'i'nin küratörleri Vasf Kortun ve Charles Esche ile yaptığı söyleşiler sonucunda bu seneki etkinliğin öncekilerden farklı bir yaklaşımı olduğunu belirten Yardımcı, kurumsal ilişkiler ağında köklü bir değişiklik olmadıkça bu farklılığın ileriki bienallerde sergilenmesinin kuşkululu olduğunu iddia ediyor. Kitabın sonsözünde İstanbul festivallerinin, otuz yılı aşan gelişme sürecinde kentin kültürel hayatına getirdiği hareketliliği teslim eden Sibel Yardımcı'nın, kitabında sert bir eleştirel yaklaşım benimsediğini belirtmek gerek. Kitap şu temel kaygı ile sonuçlanıyor: "Sanata nasıl tekrar hayat verilebilir; sanat hayatı nasıl işleyebilir?"

Dolayısıyla, gerçekten zamanını ve enerjisini bu yapılandırma sürecine adayabileceğini bildiğimiz sanatçıları seçtik. Bu da yapıtın gelişim sürecine verdiğimiz önemin, doğrudan sunumuna verdiğimiz önemden çok daha fazla olduğu anlamına geliyor. İnanıyorum ki, sonuç olarak bir sergi, konusunu daha da derinine inerek irdelse, normal koşullarda olması beklenenden çok daha ayrıntılı ve ahenkli bir yapıt ortaya çıkacaktır. Bu, ayrıca, hem yapıtın özelliklerinin hem de sanatçıların çeşitli bienal alanlarında sunulmuş biçiminin bütünüyle tarafsız değerlendirildiği anlamına geliyor. Tekrar topu izleyiciye atıyorum; ayrımlar yapacaksınız, favorilerinizi ve en az hoşunuza gideni seçeceksiniz ve genellikle sanatçının birey olarak kenti nasıl yorumladığını, kendi bireysel sesini ve hatta burası düşünüldüğünde obsesyonunu nasıl aktardığını düşünerek zamanınızı geçireceksiniz. İşte bu alışveriş yoğunluğunun bu serginin öne çıkmasını sağlayacağına inanıyorum. Her ne kadar kaçınılmaz olarak bienalin başansı, aynı zaman dilimi ve mekânı paylaşma ve bir süreliğine de olsa İstanbul'u dünyalının merkezi yapabileceği şansını bulduğumuz birçok sanatçı arasından yeni yıldız sanatçılar yaratacak olsa da...

[Çeviren: Meral Camcı]

Sibel Yardımcı,
Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul'da Bienal,
İletişim Yayınları, Sanathayat Dizisi 8

İç Kulvar

CHARLES ESCHÉ

You just haven't earned it yet, baby*

İşte, şimdi başlıyor. Cumartesi gecesi Balans'ta Phil Collins'in şaşırtıcı Smiths Karaoke Partisi'nden sonra, gösteri tamamlandı. Hâlâ tamamlanacak şeyler, sonraki altı hafta boyunca organize edilecek birçok proje ve etkinlik var. Fakat 9. İstanbul Bienal'i'nin çekirdek kadrosu yerinde ve çalışıyor.

Sadece şimdi ve gelecek altı hafta boyunca sürececek olan projenin değeri konusunda yargıda bulunabilmemiz için aylar, hatta yıllara ihtiyaç var. Bizler, iki büyük arzuyla işe başladık: İlki, bir bienalin üzerine kurulduğu sergi alanına yaklaşımı değiştirmekti. Günümüz dünyasını İstanbul'a getirmek değil, kentin bir başlangıç noktası, içinden bienalin çıkıp gelişeceği bir yer olarak kullanılması temelinde yükselen farklı bir bienal önerisi sunmak istedik. Başarılı olup olmadığımız ise diğerlerince ve dünya çapındaki bütün bienallerce, keşfedilmesi muhtemel farklı olasılıklar hakkında konuşulurken, İstanbul Bienal'i'nin bir örnek olarak ne şekilde kullanılacağı çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Bununla birlikte, gelecek altı hafta boyunca, İstanbulluların tepkileri ve yorumları diğer temel arzumuzu ne kadar yerine getirebildiğimizin en önemli göstergesi olacak. İkinci arzumuz, sanatçıların çalışmalarına, mümkün olan en fazla sayıda kişinin katılımına olanak sağlayacak bir platform yaratmaktır. Bienalin konusu ve başlığı olarak İstanbul'un seçilmesi ivme kazandıran bir nokta. İstanbul'da yaşayan herkesin bu kente ilgili bir fikri var, birbiriyle çelişkili olsa da herkes anlatacağı bir deneyime sahip. Eğer iyi işlerse, bu bienal ziyaretçilerinin, kente ilişkin kişisel gerçekliklerini, kendilerine sunulan sanat yapıtlarının anlamını ve doğruluğunu test etmek ve gözlemlemek için kullanmalarını sağlayacak. Bu diyalog içinde, karmaşık sanat yapıtlarının anlaşılmasının zor olduğu yönündeki kötü ünün üstesinden gelinebilir. Sanat yapıtlarını karşılamadan önce ziyaretçinin yapıtı anlamlandırmasını sağlayabilecek hiçbir soyut kavram veya yetkili bir küratöryal ses yoktur. Bunun yerine, sergideki yapıtların yarısından çoğunun, doğrudan konusu olan başlığın kendisi, bağlamı apaçık otaya koyuyor. Bu sadeliğin bienali izleyecek olan herkesi cesaretlendirmesini umuyorum. Kuşkusuz, yapıtların çoğu doğrudan konuları hakkında söz söylemeye çalışıyor ve anlaşılabilir olan aracıyla karmaşık bir iletişim kuruyor.

Elbette, kamuoyu farklı tepkiler verecek. Bir sanat sergisinin, hâlihazırda hakkında pek çok fikir ve öngörü bulunan bir kent hakkında söz söyleyebileceğini iddia etmek bir risk... Her durumda sanatçılar son derece özgün yöntemlerle ve genellikle bu kentin kendine özgü bireyleriyle çalışmayı seçti. Çoğu dışlanmış ya da namevcuttular, fakat biz asla ansiklopedik bir sergi yapma girişiminde bulunmadık. Bunu, daha çok kentin özel anları ya da mekânları üzerinde konuşan bir dizi sahne ışığına benzetebilirsiniz. Sanki düşüncede kaybolmuş bir kentin içinde yürüyüş yaptığımız sırada, çevrenizde gerçekleşen ani bir değişimin (bir ses, koşarak geçen bir kişi, hız yapan bir araba vs.) sizi anlık olarak, ancak yoğun bir farkındalığa ittiğini düşünün. Bir sanat eserinin faydalı ve değerli olabilmesi için, bu anı biraz daha uzun tutması ve bienalden ayrıldığınızda bu anıyı yanınızda alıp götürdüğünüz izlenimini yeterli ölçüde yaratması gerekir. Beklemeli ve görmeliyiz, eğer bu gerçekleşirse, emeğimizin karşılığını göreceğiz... Ve umarım, sizler de göreceksiniz...

Yıldız Sanatçılar

Son günlerde sergi ile ilgili bize ulaşan yorumlardan biri de küresel sergi alanları ve bienal etkinliklerinde sıkça ortada olan tanınmış yıldız sanatçı sayısının az oluşuydu.

Bu yorum beni biraz düşündürdü. Küratörler takımından hiç kimse kendi adlarına yeni sanatçılar keşfetmekle ilgilenmemişti. Sonra bir "yıldız" sanatçının takviminin haftada ya da iki haftada bir dünyanın herhangi bir yerinde açılan sergilerden oluştuğunu fark ettim. Sanat dünyası ekonomisi bu etkinliklerin çoğunda işin değerini arttırmak ve koleksiyoncuların ilgisini çekmek için yıldız sanatçıların varlığını gerekli kılıyor. Sanatçının zaman çizelgesindeki bu tür baskılar, onun bu sergiye yakışacak değerde yeni bir yapıt ortaya koymak için gerek duyacağı, İstanbul'a konsantre olma olasılığını son derece aza indirir. Bizler neredeyse karmaşanın baskını çıktığı bir şehirde, öncül basamaklıpların gerisinde kalabilen ve ilerisine geçebilen sanatçılar istedik. Önceden üretilmiş olan yapıtlar bile, kaplayacakları mekân için geniş oranda sanatçının ciddi şekilde dahilini de gerektiren bir süreçte yeniden yapılandırıldı.

Dolayısıyla, gerçekten zamanını ve enerjisini bu yapılandırma sürecine adayabileceğini bildiğimiz sanatçıları seçtik. Bu da yapıtın gelişim sürecine verdiğimiz önemin, doğrudan sunumuna verdiğimiz önemden çok daha fazla olduğu anlamına geliyor. İnanıyorum ki, sonuç olarak bir sergi, konusunu daha da derinine inerek irdelse, normal koşullarda olması beklenenden çok daha ayrıntılı ve ahenkli bir yapıt ortaya çıkacaktır. Bu, ayrıca, hem yapıtın özelliklerinin hem de sanatçıların çeşitli bienal alanlarında sunulmuş biçiminin bütünüyle tarafsız değerlendirildiği anlamına geliyor. Tekrar topu izleyiciye atıyorum; ayrımlar yapacaksınız, favorilerinizi ve en az hoşunuza gideni seçeceksiniz ve genellikle sanatçının birey olarak kenti nasıl yorumladığını, kendi bireysel sesini ve hatta burası düşünüldüğünde obsesyonunu nasıl aktardığını düşünerek zamanınızı geçireceksiniz. İşte bu alışveriş yoğunluğunun bu serginin öne çıkmasını sağlayacağına inanıyorum. Her ne kadar kaçınılmaz olarak bienalin başansı, aynı zaman dilimi ve mekânı paylaşma ve bir süreliğine de olsa İstanbul'u dünyalının merkezi yapabileceği şansını bulduğumuz birçok sanatçı arasından yeni yıldız sanatçılar yaratacak olsa da...

[Çeviren: Meral Camcı]

* Phil Collins'in Karaoke Partisi'nde söylenen bir Smiths şarkısının adı: "Onu henüz tam anlamıyla kazanmadın bebek"

Okur mektuplarınızı 2yilda1@iksv.org'a bekliyoruz!